

Informatívna správa o projekte „Ochrana a obnova biodiverzity v lesných ekosystémoch Košického kraja - projekt č. 2“

Projekt „Ochrana a obnova biodiverzity v lesných ekosystémoch Košického kraja - projekt č. 2“, ako aj rozsah, spôsob realizácie a výsledky vykonaných opatrení, boli v uplynulom období predmetom intenzívnej medializácie a opakovaného verejného spochybňovania. Odborné výsledky projektu boli pritom často hodnotené predovšetkým v kontexte prebiehajúceho trestného konania, bez samostatného a komplexného posúdenia skutočného stavu opatrení v teréne a ich environmentálnych účinkov.

Keďže procesná rovina prebiehajúceho vyšetrovania ani medializované hodnotenia nemôžu nahrádzať odborné posúdenie funkčnosti a prínosov environmentálneho projektu, Košický samosprávny kraj pristúpil k ďalšiemu nezávislému overeniu dosiahnutých výsledkov. K tomuto kroku ho viedla nielen potreba objektivizovať verejnú diskusiu, ale aj skutočnosť, že kraj sa na realizácii projektu podieľal vlastnými rozpočtovými prostriedkami a nesie zodpovednosť za naplnenie jeho cieľov a dlhodobý prínos pre dotknuté územie. Na účely nezávislého odborného overenia výsledkov projektu vypracovali znalci z oblasti ochrany životného prostredia dva znalecké posudky. Ich predmetom bolo najmä odborné posúdenie opodstatnenosti projektu, rozsahu a charakteru realizovaných opatrení, primeranosti nákladov a reálnych environmentálnych prínosov opatrení v lokalitách Gelnica a Dobšiná.

Hlavné zistenia znaleckých posudkov

Oba znalecké posudky dospeli k záveru, že projekt je vecne, odborne a legislatívne opodstatnený. Znalci zároveň potvrdili, že rozsah a charakter vykonaných opatrení zodpovedajú deklarovaným cieľom projektu a práce boli realizované systematicky a v súlade s projektom geologickej úlohy. Z odborného posúdenia ďalej vyplynulo, že cena realizácie bola primeraná a neprekročila úroveň obvyklých trhových cien pri porovnateľných environmentálnych projektoch. Posudky súčasne potvrdili reálny a merateľný pozitívny vplyv vykonaných opatrení na vodný režim územia, obmedzovanie pôdnej erózie, obnovu prirodzených procesov, biodiverzitu a ekologickú stabilitu dotknutých lesných ekosystémov.

Výsledky terénnych meraní preukázali zásadný rozdiel medzi zhutnenými a revitalizovanými lesnými trasami. Na nerevitalizovaných úsekoch otekala povrchovým odtokom viac ako polovica aplikovanej zrážkovej vody. Na revitalizovaných úsekoch bolo počas meraní zaznamenané úplné vsiaknutie aplikovanej vody bez vzniku povrchového odtoku. Opatrenia tak obnovili schopnosť pôdy prijímať zrážkovú vodu a obmedzili jej zrýchlený odtok z lesného prostredia. Uvedené výsledky potvrdzujú, že realizované zásahy nepredstavujú iba formálnu alebo technickú úpravu lesných trás. Ich podstatou je obnova narušenej pôdnej štruktúry a prirodzenej infiltračnej schopnosti pôdy, čím sa vytvárajú priaznivejšie podmienky pre zadržiavanie vody, obnovu vegetácie, pôdných organizmov a ďalších zložiek biodiverzity.

Znalecké posudky priniesli aj peňažné vyjadrenie vybraných ekosystémových služieb podporených projektom. Potenciálna hodnota prínosov spojených so zadržiavaním vody v krajine a obmedzovaním pôdnej erózie bola v lokalitách Gelnica a Dobšiná vyčíslená na približne 438 390 eur ročne. V desaťročnom horizonte ide o hodnotu viac ako 4,3 milióna eur. Hodnota podporenej schopnosti lesných ekosystémov viazať a dlhodobo ukladať oxid uhličitý bola

odhadnutá v rozpätí od 476 000 eur do 1,668 milióna eur ročne. V desaťročnom horizonte tak predstavuje hodnotu od 4,76 milióna eur až do 16,68 milióna eur. Pri hornej hranici odborného odhadu presahuje súhrnná hodnota týchto dvoch vyčísliteľných skupín environmentálnych prínosov projektu 21 miliónov eur v priebehu desiatich rokov. Ide o odborné peňažné vyjadrenie hodnoty ekosystémových služieb, nie o priamy príjem do rozpočtu KSK. Vyčíslenie zároveň nezahŕňa všetky pozitívne účinky projektu. Samostatne neboli finančne ocenené napríklad prínosy pre rozvoj flóry a fauny, obnovu pôdných procesov, prirodzenú obnovu lesa, zvyšovanie ekologickej stability ani vyššiu odolnosť lesných ekosystémov voči suchu, prívalovým zrážkam a ďalším dôsledkom zmeny klímy.

Nezávislé odborné potvrdenie výsledkov projektu

Závery znaleckých posudkov podporuje aj nezávislé odborné hodnotenie českého hydrológa a odborníka na obnovu prirodzených funkcií vodných a lesných ekosystémov. Jeho odborné pôsobenie sa dlhodobo zameriava na vplyv zhutnenia pôdy na odtok vody z krajiny a na uplatňovanie infiltračných opatrení v lesnom prostredí. Odborník v rámci terénneho posúdenia osobne prešiel revitalizované líniové prvky a konštatoval, že jednotlivé rekultivované úseky plnia stanovený cieľ – premieňajú pôvodne zhutnenú pôdu na pôdu schopnú opätovne prijímať dažďovú vodu. Za rozhodujúci výsledok označil zmenu infiltračnej schopnosti pôdy. Kontrolné merania podľa jeho vyjadrenia preukázali, že po rekultivácii zhutnenej pôdy vsiaklo do pôdneho profilu 100% aplikovanej vody. V médiách zároveň potvrdil, že ním skontrolované revitalizované línie plnia účel, na ktorý boli navrhnuté.

V rámci odborného hodnotenia sa vyjadril aj k primeranosti nákladov realizovaných opatrení. Súčasťou posúdenia bol aj porovnávací prepočet podľa cenovej úrovne uplatňovanej v Českej republike. Pri ocenení rovnakého rozsahu prác podľa platného českého sadzobníka by náklady predstavovali približne 5 025 306 eur, zatiaľ čo porovnateľné náklady realizované v rámci projektu KSK predstavovali 3 399 075 eur. Rozdiel predstavuje 1 626 231 eur. Z porovnania tak vyplýva, že náklady na realizáciu prác v Českej republike by boli približne o 47,8% vyššie ako náklady realizované v rámci projektu KSK.

Zhrnutie odborných zistení

Dva nezávislé znalecké posudky a odborné hodnotenie českého hydrológa a odborníka na obnovu prirodzených funkcií vodných a lesných ekosystémov prinášajú nové, vzájomne sa podporujúce odborné zistenia o výsledkoch projektu:

- projekt a zvolený spôsob realizácie opatrení sú odborne a vecne opodstatnené,
- rozsah a charakter opatrení zodpovedajú cieľom projektu,
- realizované práce boli vykonané systematicky a v súlade s projektovou dokumentáciou,
- cena realizácie bola primeraná a zodpovedala obvyklým trhovým cenám,
- revitalizované úseky preukázateľne obnovili schopnosť pôdy prijímať zrážkovú vodu,
- projekt prináša merateľné prínosy pre zadržiavanie vody, obmedzovanie erózie, biodiverzitu a ekologickú stabilitu lesných ekosystémov,
- hodnota vybraných vyčísliteľných environmentálnych prínosov môže pri hornej hranici odborného odhadu v desaťročnom horizonte presiahnuť 21 miliónov eur.

Nové odborné a znalecké zistenia predstavujú podstatný podklad na objektívne hodnotenie projektu. Potvrdzujú, že diskusia o projekte nemôže byť založená výlučne na medializovaných podozreniach, ale mala by zohľadňovať aj overiteľné výsledky v území, odborné merania a závery nezávislých znalcov.

Košice 29. 07. 2026

Spracovala: Ing. Marcela Ondová, PhD.